

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น
ขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์

FACTORS AFFECTING PARTICIPATION OF RESIDENT IN THE AREA OF
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN PETCHABOON PROVINCE.

กมล เข็มนาจิตรี

Kamol Khemnachit

องค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสมอ

dr_kamol@hotmail.com

บทคัดย่อ

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาเพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ และ 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัยคือประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 384 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นและดัดแปลงจากการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ตอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ (frequency) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ ความสามัคคี ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น ความโปร่งใส การรับรู้ข่าวสาร ความผูกพัน ภาวะผู้นำ ความมั่นคง การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)สามารถทำนายปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วมของประชาชน, การปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research aims to 1) study participation of local people in the community in Phetchaboon province and 2) Factors affecting the participation of local people in the community in Phetchaboon province. The samples used for questionnaire were 384 people in the community in Phetchaboon province. The instrument used to collect data was a questionnaire and in depth interview. The data was analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation and Multiple Regression Analysis.

The findings of the research indicated that:

Overall the participation of local people in the community in Phetchaboon Province was at a medium level. Considering the types of participation, they were rated from high to low mean orderly as following: solidarity, knowledge on local government, transparency, information acknowledgement, attachment, leadership, security, social group membership, and sense of ownership.

Factors affecting the participation of local people in the community in Phetchaboon province were, generally, at a medium level. Considering individually, the factors were rated orderly from high to low mean as following: participation in receiving the benefits, participation in figuring the problems out, participation in operation in auditing and following up, and participation in planning.

Keywords: Participation of people, Local Administration

บทนำ

การปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) มีอำนาจในการปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) และมีองค์การที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ตามจุดมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งการปกครองส่วนท้องถิ่น (Local Government) มุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามีส่วนร่วมในการ ร่วมค้นหาปัญหา ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมตรวจสอบติดตามผล และร่วมรับผลประโยชน์จากการดำเนินการในกระบวนการปกครองตนเองระดับหนึ่ง จึงจะสามารถแก้ไขปัญหาพื้นฐานของท้องถิ่นได้ตรงกับปัญหาความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและการแก้ปัญหาที่ก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดมีประสิทธิภาพ [1] โดยการปกครองส่วนท้องถิ่นจัดเป็นการปกครองที่เปิดโอกาสให้

ประชาชนได้เลือกตัวแทนของท้องถิ่นมาเป็นผู้กำหนดนโยบายและแนวทางในการบริหารงานนั้นเพื่อให้ทำหน้าที่ในการเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของท้องถิ่นทั้งจัดทำบริการสาธารณะต่างๆ [2] ขณะเดียวกันการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นดูแลแก้ไขปัญหาของตัวเองทำให้กลไกการแก้ไขปัญหาที่มีความรวดเร็ว สามารถแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด เพราะท้องถิ่นแต่ละท้องถิ่นย่อมเข้าใจปัญหาของตัวเองได้ดีที่สุด [3]

การปกครองท้องถิ่นของประเทศไทยในปัจจุบัน ดำเนินการตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดินพ.ศ.2550 เป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่แสดงถึงความพยายามในการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชนให้มากขึ้น โดยเฉพาะระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หรือการปกครองส่วนท้องถิ่น ทั้งนี้เป็นไปตามมาตรา 78 ที่บัญญัติไว้ว่า ให้

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการดำเนินการตามแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ พัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่นและระบบสาธารณสุขปโภคและสาธารณสุขการ ตลอดจนทั้งโครงสร้างพื้นฐานสารสนเทศในท้องถิ่น และรับรองสิทธิของประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมหลายด้าน เช่น การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม(มาตรา 87 และ มาตรา 66) และการจัดการด้านสาธารณสุข (มาตรา 51) เป็นต้น นอกจากนี้ประชาชนยังสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ด้วย (มาตรา 286 และมาตรา 287)

การปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์มีทั้งหมด 104 แห่ง ซึ่งสภาพแวดล้อม มีความหลากหลายในด้านวัฒนธรรมของชุมชนทั้งกลุ่มที่อยู่ติดกับเขตชุมชนเมืองและกลุ่มที่อยู่ห่างไกลเมืองที่เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตชนบท ซึ่งจะเห็นได้ว่าในแต่ละองค์การบริหารส่วนตำบล มีความหลากหลายของรูปแบบวิธีการจัดการและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้งสภาพสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมของชุมชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมกันดำเนินงานตามภารกิจในประเด็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น จากการศึกษาข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในรายงานจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ข้อมูลจากข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์) พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมน้อย เช่น การร่วมประชุมประชาคมหมู่บ้านเพื่อรับรู้ปัญหาและความต้องการ แล้วนำไปบรรจุในแผนพัฒนา 3 ปี แต่หลังจากทำแผนพัฒนาแล้ว ประชาชนไม่ได้ติดตามว่าองค์การบริหารส่วนตำบลได้ดำเนินการตามความต้องการของตนมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ยังขาดการรวมกลุ่มในการบริหารโครงการกิจกรรมต่างๆ ขาดการรับรู้ในเนื้อหาวัตถุประสงค์ และวิธีการดำเนินโครงการอย่างชัดเจน สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่

ปฏิบัติงานในองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์พบว่า ในการทำประชาคม ประชาชนให้ความสนใจเข้ามามีส่วนร่วมไม่มากเท่าที่ควร ด้านการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง นอกจากนี้เมื่อจัดทำแผนพัฒนาแล้วประชาชนขาดการติดตามผล ทำให้การดำเนินงานในการปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรจะเป็น

จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้ศึกษาเห็นความสำคัญทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์ ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เพื่อเป็นข้อมูลพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการศึกษา

1.ขอบเขตของการศึกษา

1.1 ประชากร (population)

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีภูมิลำเนาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ จำนวน 11 อำเภอ 104 องค์การบริหารส่วนตำบล มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 625,942 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2554 จาก กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง (sample)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ ผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรที่ทราบแน่นอน ซึ่งลักษณะของกลุ่มตัวอย่างเป็นสังคม

เมืองร่วมกับชุมชนพื้นบ้านดั้งเดิม ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์ โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีประชากรรวมประมาณ 625,942 คน จาก 104 องค์การบริหารส่วนตำบล ขนาดของกลุ่มตัวอย่างอาศัยหลักการสุ่มอ้างอิงการใช้ค่าจากสูตรเครซซี่และมอร์แกน[4] ที่มีความเชื่อมั่นร้อยละ 95 เพื่อระบุขนาดกลุ่มตัวอย่างต่อขนาดของประชากร โดยมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 คน

มีการแจกแบบสอบถาม 104 องค์การบริหารส่วนตำบล โดย 72 องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บแบบสอบถามได้ องค์การบริหารส่วนตำบลละ 4 คน คือ บ้านโตก สะเตียง น่าป่า บ้านโตก ท่าพล วังชมพู ป่าเลา นายมขอนแก่น ไร่เตบะเขื่อน น้ำร้อน ระวีง ห้วยสะแก ดงมูลเหล็ก ห้วยใหญ่ ตาดกลอย ศิลา นาชำ หินฮาว วังบาล หล่มเก่า บ้านเนิน นาแขง นาเกาะ หนองไผ่ ห้วยโป่ง ยางงาม กองทูล ท่าแดง วังท่าดี วังโบสถ์ ท่าด้วง เพชรละคร บ้านโพนัน คลองกระจิง นาสนุ่น ศรีเทพ ท่าอิบุญ น้ำก้อ น้ำขุน บ้านกลาง บ้านโสก บุ่งน้ำเต้า ปากช่อง วัดป่า หนองไขว่ ลานป่า สระกรวด หนองย่างทอย ประดู่งาม บ้านดิว บึงคล้า สักหลง บ้านไร่ ฝ่ายนาแขง ห้วยไร่ ปากดุก บ้านหวาน ช้างตุลุด ท่าโรง บ่อรัง น้ำร้อน ยางสาว โคกปรัง ปิงกระจิง สามแยก สระประดู่ พุขาม พุเตย วังใหญ่ ชับสมบูรณ์ ชับน้อย และ 32 องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บแบบสอบถามได้ องค์การบริหารส่วนตำบลละ 3 คน คือ ภูน้ำหยด กันจู้ ชับไม้แดง ชับสมอทอด วังพิกุล หนองแจง ลาดแค ท่าข้าม ศาลาถาย ดงขุย ชับพุทรา สระแก้ว พญาวัง บึงสามพัน ศรีมงคล ชนแดน พุทธบาท ตะกุดไร บ้านกล้วย วังโป่ง วังศาล ท้ายดง วังหิน ชับเปิบ เขาค้อ หนองแม่นา ทุ่งสมอ เข็กน้อย น้ำหนาว วังกวาง หลักด่าน โคกมน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัย

สร้างขึ้นและดัดแปลงจากการศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นลักษณะคำถามชนิดเลือกตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์ ลักษณะของแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามวัดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์ ลักษณะของแบบสอบถามชนิดจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert Scale)

ตอนที่ 4 แบบสอบถามคำถามให้เขียนตอบ เรื่องปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นชนิดคำถามปลายเปิด (Open Ended Question)

ตอนที่ 5 แบบสัมภาษณ์เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย ($X = \text{mean}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($S.D. = \text{standard deviation}$) เพื่อจำแนกประเภทข้อมูลและให้ทราบลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ สังคมทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

2. การวิเคราะห์ตัวแปรอิสระใช้การวิเคราะห์แบบบรรยายในลักษณะการบรรยายและความสอดคล้องของตัวแปร

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่นายกองคการบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 20 คน ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth interview) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ในลักษณะการบรรยาย

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์

1.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) เมื่อพิจารณาปัจจัยรายด้านดังนี้

1.1.1 ปัจจัยด้านบุคคลประกอบไปด้วย ความมั่นคง การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมและความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อยอันดับแรกคือ ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.80$) หมายถึง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก มีความรู้ความเข้าใจในสิทธิหน้าที่ของตนเองและรับรู้บทบาทความสำเร็จในการปกครองส่วนท้องถิ่น รองลงมาคือ ความมั่นคง ($\bar{X} = 3.79$) หมายถึง ประชาชนมีความมั่นคงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีความมั่นใจต่อองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการสาธารณูปโภคความจำเป็นขั้นพื้นฐานให้ประชาชน รู้สึกปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ มีความมั่นใจในการจัดการด้านสิทธิขององค์การบริหารส่วนตำบล และการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ($\bar{X} = 3.45$) หมายถึง ประชาชนมีการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมในระดับมาก มีส่วนร่วมในกิจกรรมพบปะสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อนสมาชิกของกลุ่มชมรม มีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.1.2 ปัจจัยด้านชุมชนประกอบไปด้วย การรับรู้ข่าวสาร ความรู้สึกเป็นเจ้าของและ ความสามัคคีเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อยอันดับแรกคือความสามัคคี ($\bar{X} = 3.92$) หมายถึง ประชาชนมีความสามัคคีอยู่ในระดับมาก ร่วมแรงร่วมใจทำกิจกรรมของชุมชนเช่น ร่วมจัดงานสงกรานต์ ร่วมจัดงานวัด มีความเต็มใจให้ความร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันเพื่อร่วมพัฒนาท้องถิ่น รองลงมา ความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ ($\bar{X} = 3.73$) หมายถึง ประชาชนมีความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของในระดับมาก มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนบ้านและมีความอบอุ่นในท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ มีความรู้สึกเป็นเจ้าของรักหวงแหนในท้องถิ่น เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในท้องถิ่นที่อาศัย และการรับรู้ข่าวสาร ($\bar{X} = 3.61$) หมายถึง ประชาชนรับรู้ข่าวสารอยู่ในระดับมาก รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบล มีการสื่อสารข้อมูล เช่น มีหอกระจายข่าวชุมชนการติดป้ายประกาศ ศูนย์ข้อมูลข่าวสารทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร

1.1.3 ปัจจัยด้านองค์กร ประกอบด้วย ความผูกพัน ภาวะผู้นำและความโปร่งใสเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อสามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยมากไปน้อยอันดับแรกคือ ภาวะผู้นำ ($\bar{X} = 3.66$) หมายถึง ประชาชนมีความคิดเห็นเรื่องภาวะผู้นำในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้นำในท้องถิ่นมีความรับผิดชอบต่อผลการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ท่านอาศัยอยู่ มีการพัฒนาท้องถิ่นยอมรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน และเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล รองลงมาความโปร่งใส ($\bar{X} = 3.33$) หมายถึง ประชาชนมีความคิดเห็นเรื่องความโปร่งใสอยู่ในระดับมาก โดยองค์การบริหารส่วนตำบลมีระบบช่องทางในการฟ้องร้อง การเปิดเผยข้อมูลในการดำเนินงานให้ประชาชนได้รับทราบสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างสะดวก และเปิดเผยข้อมูล

การจัดซื้อจัดจ้างโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบ และความผูกพัน ($\bar{X} = 3.06$) หมายถึงประชาชนมีความความผูกพันอยู่ในระดับมาก มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับองค์การบริหารส่วนตำบล และเต็มใจที่จะเป็นสมาชิกขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป เต็มใจที่จะช่วยเหลือองค์การบริหารส่วนตำบลที่อาศัยอยู่อย่างเต็มที่

2. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนมีส่วนร่วมในด้าน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามผลและ การมีส่วนร่วมการวางแผน ซึ่งจะมีระดับมากน้อยเพียงใดมีหลายองค์ประกอบเข้ามาเกี่ยวข้อง ทั้งนี้องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่นเนื่องจากเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนและประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย

2.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเพชรบูรณ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ ($\bar{X} = 4.10$) สอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่า เมื่อมีการดำเนินการตามโครงการที่วางไว้ และการดำเนินการมีความโปร่งใสประชาชนสามารถตรวจสอบได้ ผลของโครงการจะเกิดประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่น

การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ($\bar{X} = 3.79$) สอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา ทำให้ประชาชนรับทราบปัญหาในท้องถิ่นร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่ง

ปัญหาตรงกับความต้องการของประชาชนมากที่สุดและแก้ไขปัญหาได้ตรงกับความต้องการของประชาชนส่งผลให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นจากปัญหาได้รับการแก้ไข

การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.74$) สอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพโดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินการประชาชนสามารถร่วมดำเนินการกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเช่น การร่วมทำประชาคม การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล การเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น

การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล ($\bar{X} = 3.63$) สอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่า โครงการที่ดำเนินการแล้วหรือขณะดำเนินการประชาชนสามารถเข้าร่วมตรวจสอบความโปร่งใสได้

การมีส่วนร่วมการวางแผน ($\bar{X} = 3.61$) สอดคล้องกับการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน ต้องนำมาวางแผนร่วมกันและจัดลำดับความสำคัญของปัญหา ดังนั้นการวางแผนการดำเนินการจึงมีความสำคัญ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ ปัจจัยด้านบุคคลประกอบด้วย ความมั่นคง การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคม ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น ปัจจัยด้านชุมชนประกอบด้วย การรับรู้ข่าวสาร ความรู้สึกเป็นเจ้าของ ความสามัคคี และปัจจัยด้านองค์กร ประกอบด้วย ความผูกพัน ภาวะผู้นำ ความโปร่งใส สามารถทำนายปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 ($r = .405$ $r = .172$, $r = .137$ $r = .590$, $r = .165$, $r = .122$, $r = .166$, $r = .689$, และ $r = .610$ ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยตนเองพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดย ความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของกับการเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีความสัมพันธ์กันทางบวกมากที่สุด ($r = .971$)

อภิปรายผลการศึกษา

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ มีการอภิปรายผลดังนี้

1. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น มีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับลักษณะท้องถิ่นและบริบทของท้องถิ่นนั้นๆ เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยพบว่า

ความมั่นคงมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากความมั่นคงปลอดภัยของประชาชนในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนช่วยทำให้เกิดความมั่นคง เช่น การบรรเทาสาธารณภัย การทำถนน การขุดลอกคูคลอง การตัดกิ่งไม้ และมีไฟฟ้าให้แสงสว่างเพื่อป้องกันการปล้นจี้ ทำให้ประชาชนเกิดความไว้วางใจต่อองค์การบริหารส่วนตำบล เกิดการรวมกลุ่มของชุมชนเพื่อร่วมพัฒนาท้องถิ่นกับองค์การบริหารส่วนตำบล สอดคล้องกับการศึกษาของ เสริมสุข บัวเจริญ[5] ได้ทำการศึกษารื่องการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพลังงานทางเลือกเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ตามแนวชายแดนอำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างเครือข่ายในการนำผลประโยชน์ในเชิงประจักษ์ควบคู่กับการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ สามารถสร้างความมั่นคงในพื้นที่และชีวิตความเป็นอยู่ตามแนวชายแดนอำเภอแม่สะเรียงจังหวัดแม่ฮ่องสอน

การเป็นสมาชิกกลุ่มทางสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจาก การรวมกลุ่มของประชาชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนเริ่มพัฒนาชุมชนและดูแลกิจกรรมต่างๆของชุมชน โดยกลุ่มทางสังคมเป็นแรงกระตุ้นให้สมาชิกมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการศึกษาของ จรัส สุวรรณมาลา[6] ทำการศึกษาเรื่อง วัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นในประเทศไทยผลการศึกษาพบว่า สมาชิกกลุ่มในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลโดยช่องทางการเข้าไปร่วมในกิจกรรมทางสังคมของพลเมืององค์การบริหารส่วนตำบล มี 2 ช่องทางหลักคือ (1) ถูกดึงเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นโดยผ่านการประชุมเวทีสมาคม ซึ่งจัดโดยองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อรับฟังความคิดเห็นในโอกาสต่างๆ และ (2) การมีส่วนร่วมโดยผ่านกลุ่มองค์กรที่ตนเป็นสมาชิก

การรับรู้ข่าวสารมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากข่าวสารเป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ทำให้ประชาชนรับรู้ข่าวสารการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น โดยการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยส่งเสริมทำให้ประชาชนมีส่วนร่วม สอดคล้องกับการศึกษาของ ทักษะเชษฐ์ นิยมสุข [7] ได้ทำการศึกษารื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑลของกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่ได้รับรู้ข่าวสารจะเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาลด้านความสามัคคีมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากความสามัคคีทำให้ชุมชนเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน ความสามัคคีเป็นพลังของกลุ่มที่เกิดขึ้นทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น สอดคล้องกับการศึกษาของ สุพัทธ์ พุฒกา [8] ได้ทำการศึกษารื่อง การศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากน้ำ ผลการศึกษาพบว่า การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประชาชนมีความสามัคคีภายในชุมชนก่อให้เกิดการมี

ส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขและบำบัดน้ำเสียนี้ มีเป้าหมายสุดท้ายอยู่ที่คุณภาพชีวิตของประชาชน

ภาวะผู้นำมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากผู้นำทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตดีขึ้นมีความปลอดภัย โดยผู้นำสามารถช่วยเหลือเมื่อประชาชนเดือดร้อน ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความเชื่อมั่นเคารพนับถือ เป็นแรงจูงใจทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น สอดคล้องกับการศึกษาของ ทวีศิลป์ กุลมาตล [9] ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำเพื่อเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของประชาชน ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำมีอิทธิพลต่อประชาชนทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลและคนในชุมชนทุกคน

ความโปร่งใสมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลดำเนินงานด้วยความโปร่งใส มีการบริหารงานเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาของประชาชนในท้องถิ่นอย่างจริงจังโดยคำนึงถึงปัญหาของประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดความพึงพอใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษา อุดดิน มุฮัมเมต [10] ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน: ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการทำงานที่มีความยุติธรรมโปร่งใสทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน

ความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในทางลบ เนื่องจากประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นน้อย แต่ประชาชนมีความพึงพอใจที่จะมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะประชาชนมีหน้าที่เลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล และประชาชนส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือเพราะเป็นกิจกรรมของชุมชน สอดคล้องกับการศึกษาของ พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์ และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ [11] ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน

ในการปกครองท้องถิ่น ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการปกครองท้องถิ่น ไม่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนและขององค์การบริหารส่วนตำบลดีพอ ถึงแม้ว่าจะมีความรู้เกี่ยวกับการเมืองและการปกครองท้องถิ่นน้อย ประชาชนส่วนใหญ่ที่ตกเป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ ยังคงมีทัศนคติที่ดี และมีความพึงพอใจในบริการขององค์การบริหารส่วนตำบล

ความรู้สึกเป็นเจ้าของมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในทางลบ เนื่องจากประชาชนเป็นส่วนหนึ่งขององค์การบริหารส่วนตำบล แต่มีความรู้สึกเป็นเจ้าของน้อยจากปัจจัยภายในท้องถิ่นด้านองค์การบริหารส่วนตำบลขาดการกระตุ้นให้ประชาชนสำนึกในท้องถิ่น ด้านประชาชนอาศัยอยู่ในชุมชนเป็นระยะเวลาสั้นๆ ดังนั้นความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อท้องถิ่นจึงน้อยตามไปด้วย จากผลการศึกษาของ สุพจน์ แสงเงิน [12] พบว่าประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของในกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของชุมชนมีผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีผลการศึกษาตรงกันข้ามกับผู้วิจัยที่ได้ศึกษาปัจจัยด้านความรู้สึกเป็นเจ้าของมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล ผลพบว่าประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อท้องถิ่นระดับต่ำ สาเหตุจากปัจจัยภายในท้องถิ่นคือประชาชนขาดความตระหนักสำนึกในท้องถิ่นร่วมกับระยะเวลาอาศัยอยู่ในท้องถิ่นน้อย และมีปัจจัยเสริมคือ องค์การบริหารส่วนตำบลหรือหน่วยงานของรัฐขาดการกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความรักต่อท้องถิ่น

ความผูกพันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นในทางลบ เนื่องจากเป็นปัจจัยในท้องถิ่น ประกอบด้วยด้านประชาชนมีสาเหตุจากขาดการปลูกฝังให้เกิดความตระหนักความผูกพันต่อองค์การบริหารส่วนตำบลและด้านองค์การบริหารส่วนตำบลขาดการส่งเสริมหรือกระตุ้นให้ประชาชนมีความผูกพันต่อท้องถิ่น จาก

การศึกษาของ สุชาติ จักรพิสุทธิ์ [13] ศึกษาเรื่องชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของชุมชนเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจ อารมณ์ รวมทั้งค่านิยมของประชาชนเป็นเครื่องชี้แนะให้เข้ามามีส่วนร่วมเกิดความผูกพันมีความรู้สึกรับผิดชอบต่อกิจกรรมที่ดำเนินด้วยความสมัครใจ มีผลการศึกษาตรงกันข้ามกับผู้วิจัยที่ได้ศึกษาปัจจัยด้านความผูกพันของประชาชนที่มีต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า ประชาชนมีความผูกพันต่อองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับต่ำ แต่ประชาชนยังมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นเพราะเป็นหน้าที่เคยปฏิบัติ ซึ่งมีสาเหตุจากปัจจัยภายในท้องถิ่น

2. สำหรับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย อันดับแรก คือ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและติดตามผล การมีส่วนร่วมการวางแผน

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองส่วนท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) ด้านความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของ จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์มีความรู้สึกเป็นเจ้าของต่อท้องถิ่นที่อาศัยอยู่ในระดับที่ต่ำ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยความรู้สึกถึงการเป็นเจ้าของต่อท้องถิ่นของ

ตนเองอย่างแท้จริง เพื่อให้ท้องถิ่นเกิดการพัฒนายังมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ด้านความผูกพัน จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความผูกพันต่อองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์การบริหารส่วนตำบล และควรพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น เพื่อลดช่องว่างระหว่างประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลให้เกิดการพัฒนามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

3) ด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่น จากผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับที่ต่ำ ดังนั้นองค์การบริหารส่วนตำบลควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นและเกิดการมีส่วนร่วม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การทำวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดในหลายประเด็น เช่น ข้อจำกัดในด้านระยะเวลาในการเก็บข้อมูล งบประมาณ และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลดังนั้นผู้ที่จะทำวิจัยในหัวข้อนี้ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบสองกลุ่มจะทำให้งานวิจัยมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องขึ้นอยู่กับลักษณะของท้องถิ่นประเพณีและวัฒนธรรม ดังนั้นในการทำงานวิจัยครั้งต่อไปควรตระหนักถึงความหลากหลายของปัจจัยตามบริบทของพื้นที่

เอกสารอ้างอิง

- [1] โกวิท พวงงาม. (2548). การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมติใหม่ในอนาคต. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- [2] ศุภสวัสดิ์ ชัชวาลย์. (2545). การปกครองท้องถิ่นกับการมีส่วนร่วมของประชาชน. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

- [3] อุดม ทุมโฆสิต. (2554). การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่: บทเรียนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว. กรุงเทพฯ: แชนพอร์ พรินติ้ง.
- [4] Krejcie R.V.;& Morgan D.W. (1970). Determining Sample Size for research Activities. *Educational and psychological Management*. 80: 608.
- [5] เสริมสุข บัวเจริญ. (2552). การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ พลังงานทางเลือกเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงในพื้นที่ตามแนวชายแดน อำเภอแม่สะเรียง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. รายงานวิจัยมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ภาคพายัพ เชียงใหม่.
- [6] จรัส สุวรรณมาลา. (2550). วัฒนธรรมทางการเมืองท้องถิ่นในประเทศไทย ใน วัฒนธรรมทางการเมือง จริยธรรมและการปกครอง. รายงานวิจัยเสนอต่อสถาบันพระปกเกล้า.
- [7] ทักษะชัย นียมสุข. (2551). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลในเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. สาขาบริหารการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- [8] สุพัทธ์ พู่ผกา. (2547). รายงานผลการศึกษาวิจัยโครงการ "การศึกษาลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการของประชาชนเพื่อการวิจัยและพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง". มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ร่วมกับสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- [9] ทวีศิลป์ กุลนาคดล. (2550). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนชุมชนเพื่อการบูรณาการสู่การวางแผน พื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม*. 3(2): 101-112.
- [10] อุดดิน มุฮัมเมต. (2004). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผน : ศึกษาเฉพาะกรณีคณะกรรมการที่ปรึกษาประชาชนของแคนเบอร์รา (Public Participation in Planning: A case study of Canberra.)
- [11] พิรสิทธิ์ คำนวนศิลป์; และ ศุภวัฒน์กร วงศ์ธนวุธ. (2548). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น. รายงานวิจัยเสนอต่อสถาบันพระปกเกล้า.
- [12] สุพจน์ แสงเงิน. (2541). การมีส่วนร่วมของโรงเรียนและชุมชนในกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น: ศึกษากรณีชุมชนแผ่นดินทองคอยรุดตึกวา. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- [13] สุชาติ จักรพิสูทธิ์. (2547). การศึกษาทางเลือกของชุมชน. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 27(4): 18-23.